

Ontwerp 7e Actieprogramma Nitraatrichtlijn

Mestbeleid volop in de aandacht

De Europese Nitraatrichtlijn heeft tot doel om de waterverontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen te verminderen en verdere verontreiniging te voorkomen. De richtlijn verplicht alle lidstaten om elke vier jaar een actieprogramma op te stellen om de waterkwaliteit te verbeteren. Nederland dient het 7e Actieprogramma Nitraatrichtlijn (NAP) in december in. Enkele maanden geleden is het ontwerp-NAP ter inzage gelegd. Ook Vewin heeft daarop gereageerd door een zienswijze in te dienen. In de aanloop naar het opstellen van dit ontwerp zijn verschillende interessante rapporten en studies gepubliceerd. Enkele ervan worden hier belicht.

Om de effecten van de voorgestelde maatregelen te berekenen, moet een milieueffectrapportage of MER worden opgesteld. Onderzoeker Erwin van Boekel van Wageningen University & Research (WUR) was betrokken bij het opstellen van deze MER. Zijn collega Gerard Velthof schreef mee aan het rapport 'Landbouw en Waterkwaliteit'. Een van de conclusies van dit rapport: 'De maatregelen uit het 5e en 6e Actieprogramma van de Nitraatrichtlijn en de maatregelen uit het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) zullen waarschijnlijk niet tot realisatie van de waterkwaliteitsdoelstellingen leiden.'

Mr. dr. Annelies Freriks (Element advocaten) en hoogleraar waterrecht aan de Universiteit Utrecht prof. mr. dr. Marleen van Rijswijk schreven mee aan de rapporten 'Zover het eigen instrument reikt' en het vervolg 'Naar een effectieve rolverdeling bij en aanpak van de mestproblematiek'. Hierin is gekeken naar de taak- en verantwoordelijkheidsverdeling en de inzet van instrumenten tussen Rijk en regio op het vlak van de aanpak van de mestproblematiek.

Nitraat nog steeds een probleem

Hoge nitraatconcentraties mogen niet voorkomen in de bronnen voor drinkwater – het oppervlakte- en grondwater –, omdat te veel nitraat slecht is voor de volksgezondheid. Voor drinkwaterbedrijven zijn er nauwelijks opties om iets aan nitraatverontreiniging te doen: verplaatsen van winningen is zeer kostbaar en er zijn vrijwel geen geschikte locaties meer in Nederland. En het zuiveren van nitraat uit het oppervlakte- of grondwater is erg ingewikkeld en dus kostbaar. Daarom is in Europa in de Kaderrichtlijn Water en de Nitraatrichtlijn gekozen voor een aanpak bij de bron van de verontreiniging, de landbouw.

'MESTPROBLEMATIEK NOG STEEDS ACTUEEL VOOR DRINKWATERBEDRIJVEN'

Op basis van de Nitraatrichtlijn mag de nitraatconcentratie in grondwater de grens van 50 mg/l niet overschrijden. Ook in oppervlaktewater en kustwateren moet de hoeveelheid nitraat omlaag. Maar uit verschillende onderzoeken van onder andere KWR (2019), PBL en RIVM (2020) is gebleken dat bij een deel van de grondwaterwinningen bestemd voor drinkwaterproductie nog steeds te hoge concentraties nitraat worden aangetroffen. Dit is vooral het geval bij kwetsbare grondwaterwinningen in landbouwgebieden op de zand- en lössgronden in de zuidelijke en oostelijke provincies.

Ontwerp 7e Actieprogramma Nitraatrichtlijn

Om de waterverontreiniging door nitraten uit de landbouw te verminderen en verdere verontreiniging te voorkomen, hebben de ministeries van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) in september een nieuw conceptbeleidsplan gepresenteerd: het ontwerp 7e Actieprogramma Nitraatrichtlijn.

Met dit actieprogramma voor de periode 2022-2025 geeft Nederland invulling aan de verplichtingen van de Nitraatrichtlijn. Daarnaast moeten de voorgestelde maatregelen een bijdrage leveren aan het halen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW), voor zover de landbouwpraktijk verantwoordelijk is voor emissies van stikstof en fosfor naar grond- en oppervlaktewater die het bereiken van de KRW-doelen belemmeren. Hiermee wordt ook bijgedragen aan het in de Beleidsnota Drinkwater geformuleerde beleid.

Effecten van maatregelen

In opdracht van het ministerie van LNV en in samenspraak met het ministerie van IenW heeft Wageningen University & Research (WUR) een milieueffectrapportage op planniveau van het 7e Actieprogramma Nitraatrichtlijn uitgevoerd. In deze PlanMER zijn effecten van verschillende maatregelen op de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater inzichtelijk gemaakt. Daarnaast heeft WUR een evaluatie gemaakt van ontwikkelingen in de landbouw en waterkwaliteit.

De waterkwaliteit in Nederland is de afgelopen decennia verbeterd. Toch is er in veel gebieden nog een grote opgave in het terugdringen van nutriënten uit de landbouw. Het 7e Actieprogramma richt zich specifiek op probleemgebieden en probleemteelten voor wat betreft nutriëntenuitspoeling. Het actieprogramma kent vijf pijlers, is een mix van verplichten en faciliteren, en combineert landelijke en gebiedsspecifieke maatregelen.

De 5 pijlers van het concept 7e Actieprogramma

- * duurzame bouwplannen ter verbetering van waterkwaliteit én bodemkwaliteit, voor melkvee- en akkerbouwbedrijven;
- * aanvullende gebiedsspecifieke aanpak waar de waterkwaliteit van grond- en/of oppervlaktewater achterblijft;
- * overige regulerende maatregelen;
- * kennis, communicatie en pilots;
- * controle en handhaving.

Naast deze vijf pijlers wordt de bestaande regelgeving vanuit het 6e Actieprogramma voortgezet.

